

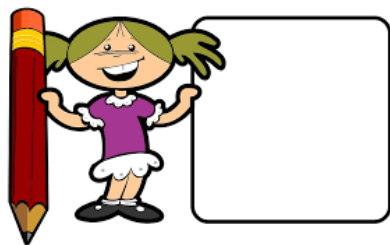
ATT RITPRATA ANVÄNDA SERIESAMTAL och SOCIALA BERÄTTELSE

MÅNDAG 16 JAN 2023

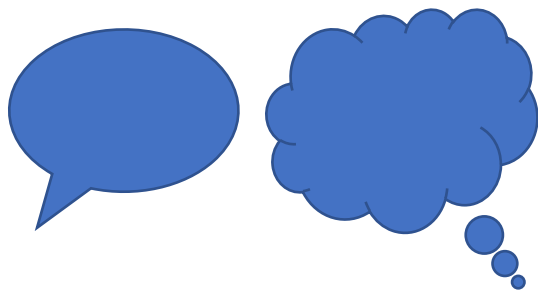

Ingrid Brandquist, leg logoped
Elevhälsoteamet, Särskolan Köping

VAD ÄR.....?

- Ritprat= man ritar, skriver och förklarar det man pratar om

- Seriesamtal= ett samtal med hjälp av enkla bilder försedda med prat – eller tankebubblor

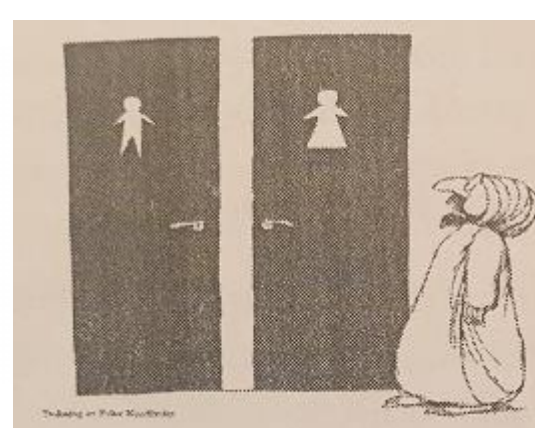
ATT HA KLÄDER PÅ SIG HEMMA
Jag heter Oskar och är 12 år.
Jag tycker om att gå naken hemma.

När man är liten får man gå naken hemma.
När man blir äldre har man kläder på sig.
Det har alla mina kompisar och alla vuxna.
Jag är 12 år och det är dags för mig att använda kläder hemma.

När jag kommer hem tar jag av mig mina kläder
och lägger dem i tvättmaskinen.
Sen tar jag på mig ett par rena kalsonger
och myskbyxor som hänger i badrummet.
På natten kan jag vara utan kläder när jag sover.
Det tycker jag är skönt!

 Läsa och skriva

- Sociala berättelser= en kort berättelse som ska ge ökad social förståelse för en speciell situation eller ett begrepp - bruksanvisning

Exempel på Visuellt stöd i vardagen

VAD ÄR DET FÖR BRA MED ATT "RITPRATA"?

Med ritprat och seriesamtal och sociala berättelser finns det man pratat om kvar på ett papper/eller på tavlan

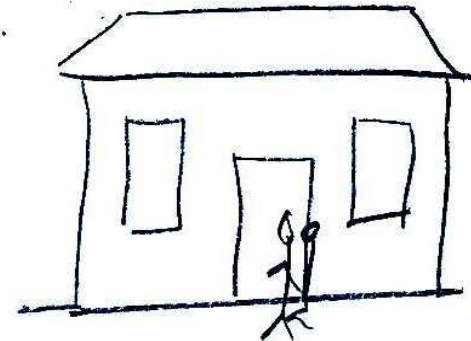
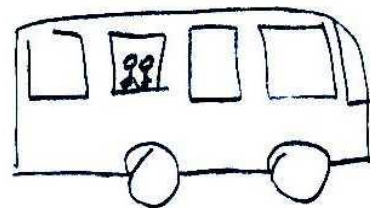
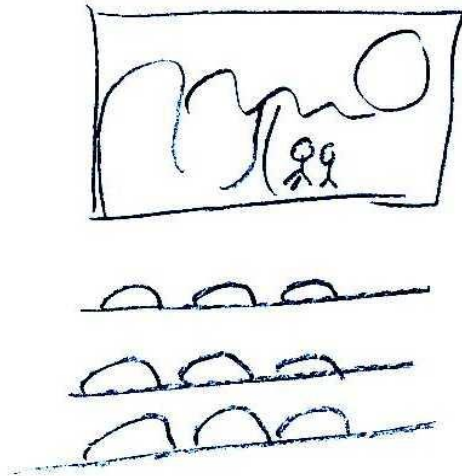
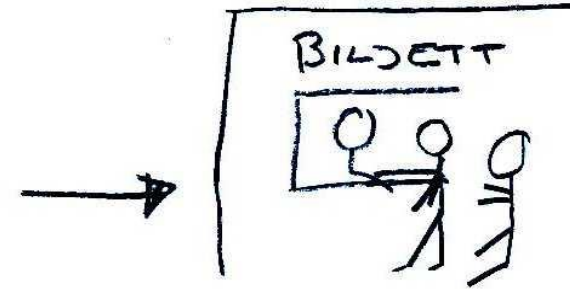
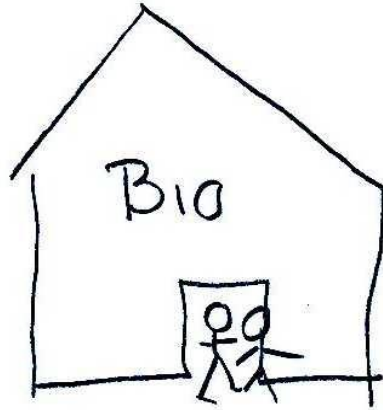
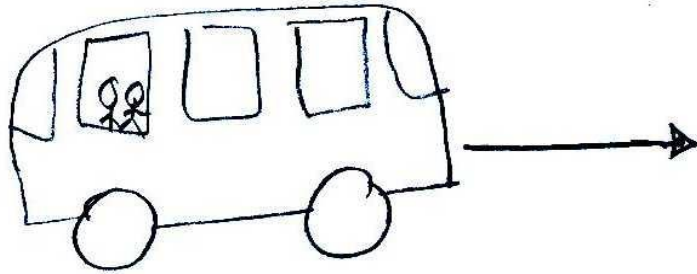
Vi kan:

- **Förbereda** personen på vad man ska göra
- Vad som kommer att hända
ex Ny personal kommer på besök.
Idrottsdag –ta med dig...

*Logoped Ingrid
kommer kl 10*

LENA OCH ULLA
SKA PÅ BIO

FÖRDEBEDA NÅRON
PÅ VAD SOM SKA
HÄNDA

Exempel på ritprat

Köpings station kl

Tåget till Stockholm går kl

Stockholm Central

Vi åker med Buss 69

till Tekniska museet

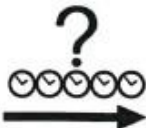

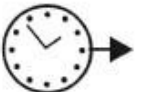
7??? De sju frågorna

1. Vad ska jag göra?

2. Var ska jag vara?

3. Vem ska jag vara med?

4. Hur länge ska det hålla på?

5. Vad ska hända sen?

6. Vad behöver jag ha?

7. Varför ska jag göra det?

DE SJU FRÅGORNA

Lära mig att ritprata

Hotell Scheele

Logoped Ingrid från särskolan
och jobbkompisar

Från kl 9 till kl 12

Sen blir det nog lite lunch

Papper och penna

Information som du ger
visuellt minskar missförstånd

och du ökar personens egen
kontroll över vardagen.

JOBBARPASS med L

1

Träna sje- och tje-ljud

2

Träd, fåglar o svamp

3

Berätta om bilderna

4

Spela

5

slut

MÅNDAG

Namn: Hotell Scheele

Datum: måndag 16
jan 2023

Här kan man skriva nåt

Text

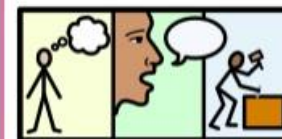
Föreläsning

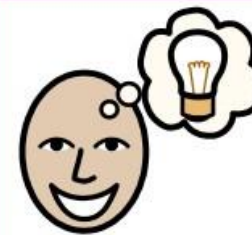
Lyssna på Ingrid

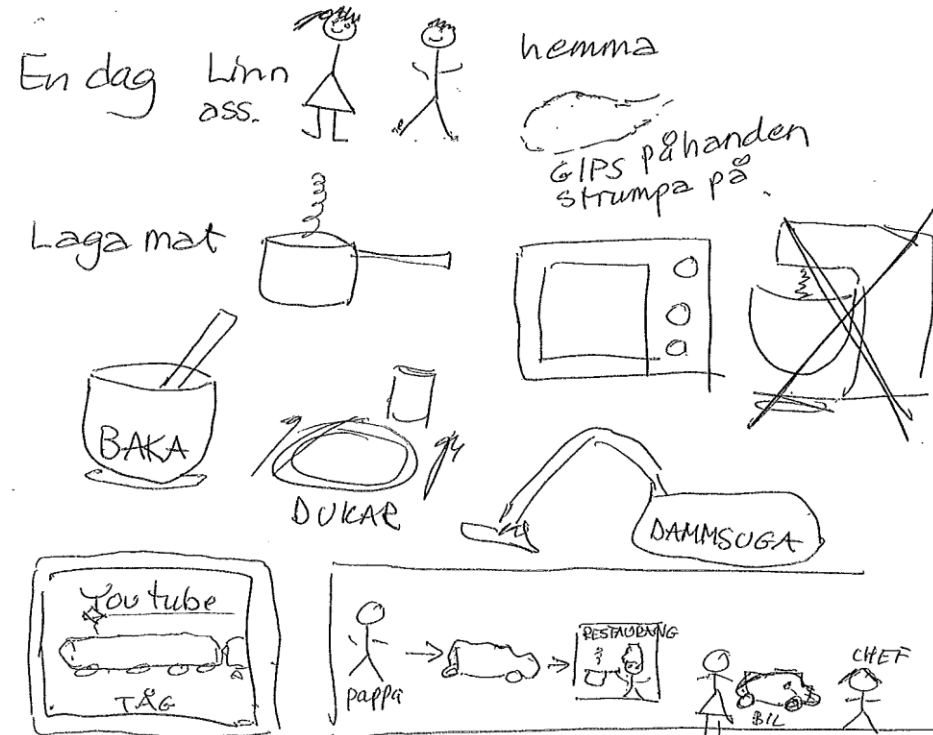
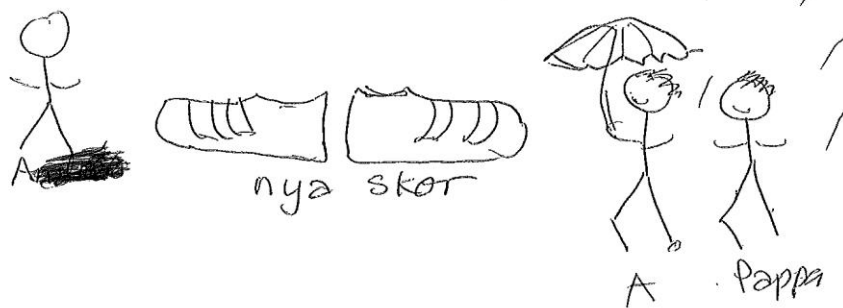
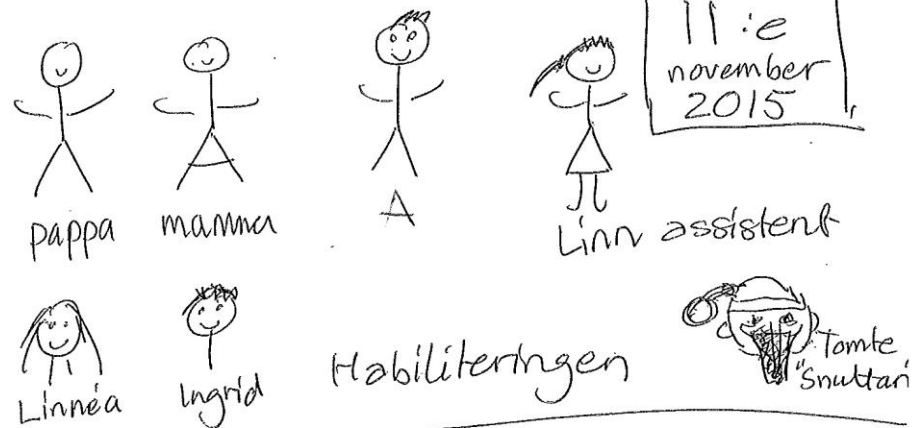
Ritprata med
varandra

SOCIALA
BERÄTTELSE
text och/eller med
bilder

Hur kan jag
använda det här
på jobbet?

MÅL
1) PRATA MED BILDER
insats:
Besök på HMC m Ingrid
Titta på program
Välja

GO TALK NOW?
WIDGIT GOSE?

2) Info om ACTIC

3) Utredning?

4) Hjälp LARM i A's rum
o på dörren

5) En annan sysselsättning Linnea ordnar

Att göra!
Vuxenskolan
har kurser!
Friskis Rörelse
frekvent
snabbare rörelseövningar
Arbetspecialist
i skola för
individuell placering

Jobba två och två.

1. A ställer en fråga. B berättar och A ritar och skriver det som B berättar. A avslutar med att sammanfatta (och kollar att man uppfattat rätt!)
2. Byt sedan roller.

Exempel på frågor:

Vad gjorde du igår kväll?

Vad gjorde du i helgen?

Vad ska du göra i helgen?

Fördelar

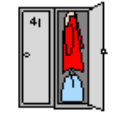
- Klargör personens tankar och känslor.
Få bekräftelse.
- Hjälper till att sänka samtalstakten.
Lyssna och **vänta in!** (prata inte så mycket)
- Gemensamt fokus
- Se tavlan, pennan och pappret som ett hjälpmedel, ett verktyg.
- Verbal information försvinner – det nedskrivna/tecknade/bilder finns kvar.

bada

inträde

skåp

klä av sig

duscha

baddräkt

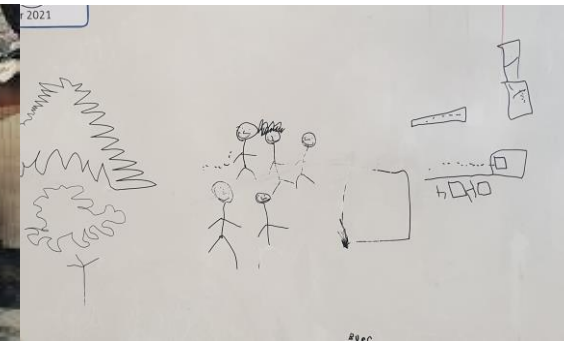
bada

Vi kan

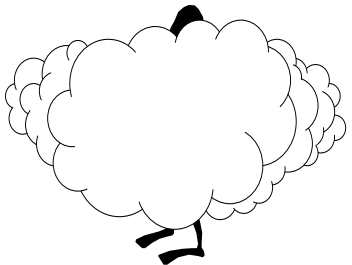
- Reda ut konflikter
- Försöka förstå vad som har hänt...

- förstå händelser som har inträffat

- Förklara vad ord betyder, bildliga uttryck och ordspråk
- Förklara **nya begrepp** i ämnesområdet

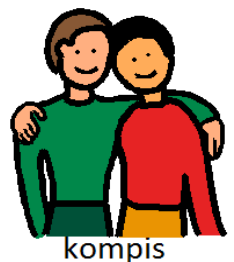
Han gick
upp i rök!

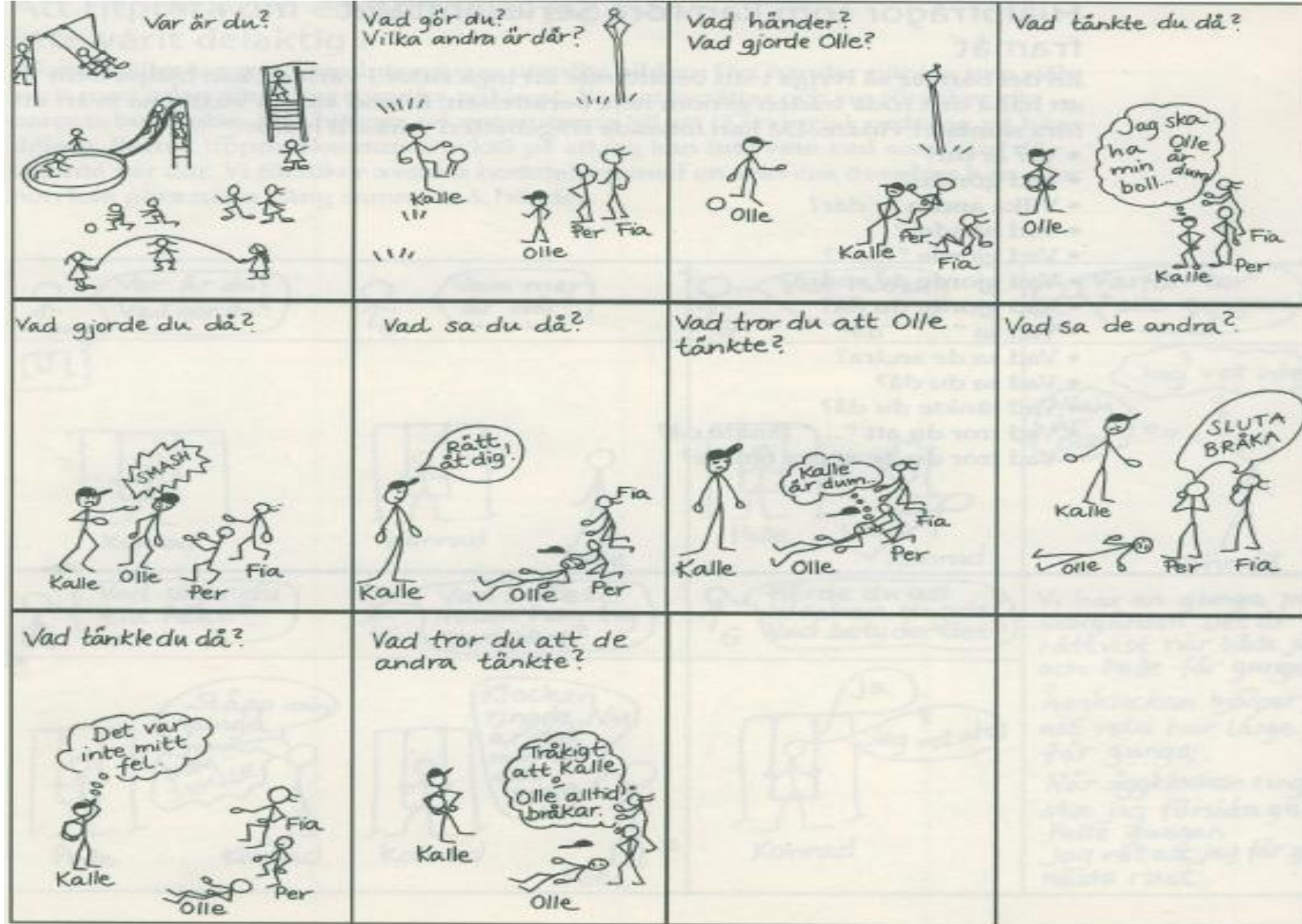

Nu måste vi lägga benen på ryggen!

- Lära sociala regler
- att förstå sociala situationer
- socialt samspel

Hur vet man att man är
kompis med någon?

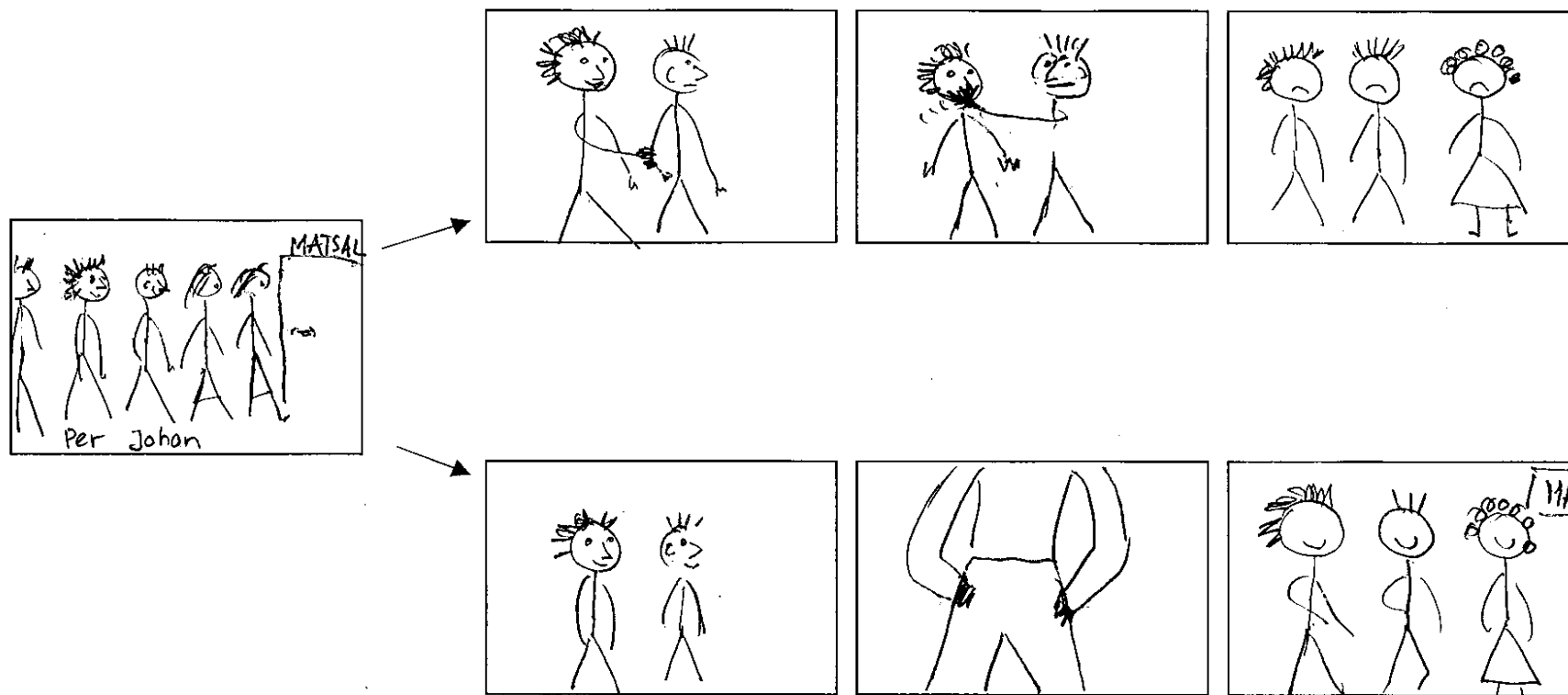

Hjälppfrågor för att reda ut något som hänt

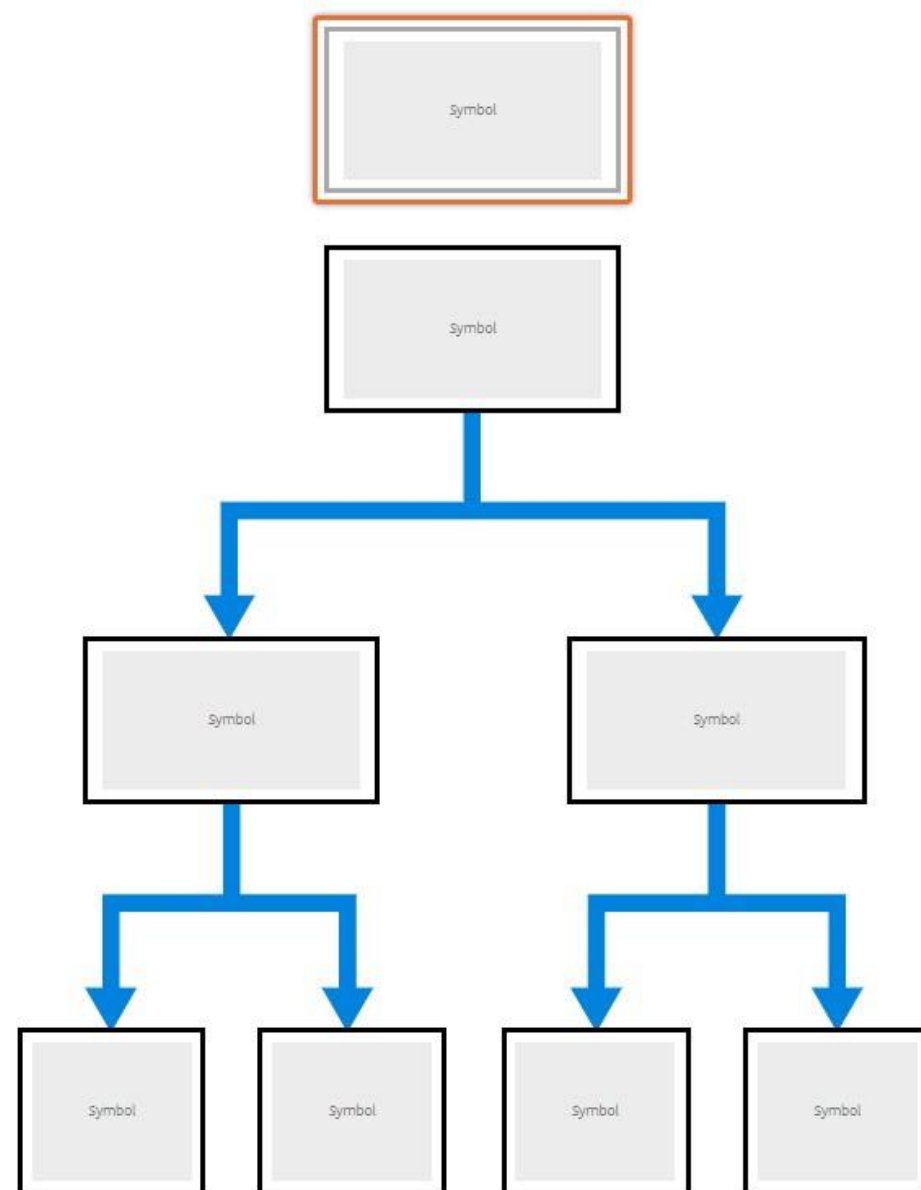
- Var är du?
- Vad gör du?
- Vilka andra är där?
- Vad händer?
- Vad gjorde....? Vad gjorde de andra? Vad gjorde du då?
- Vad sa....? Vad sa de andra? Vad sa du då?
- Vad tänkte du då?
- Vad tror du att....tänkte då?
- Vad tror du att de andra tänkte?

Ett exempel på att beskriva något som blir ”fel” och ge förslag på ett mer uppskattat handlande/beteende i situationen.

RITA (eller skriv) i rutorna.

”Contingency map” (Pat Mirenda, 2008)

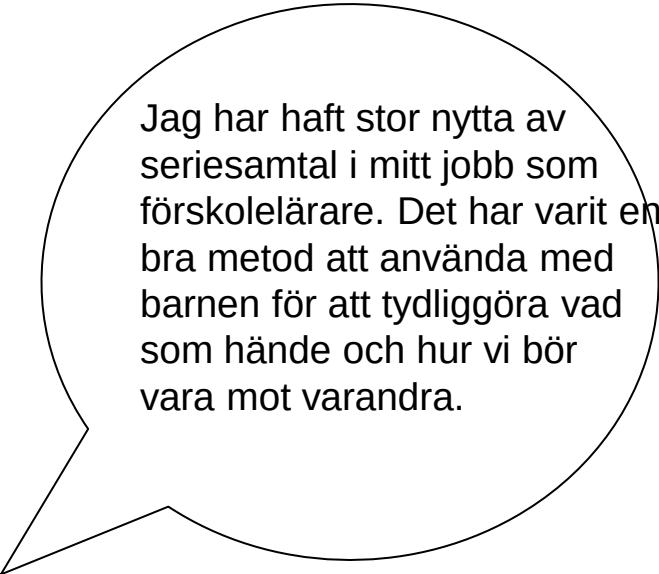

Det här har hänt!

Gör så här i stället!

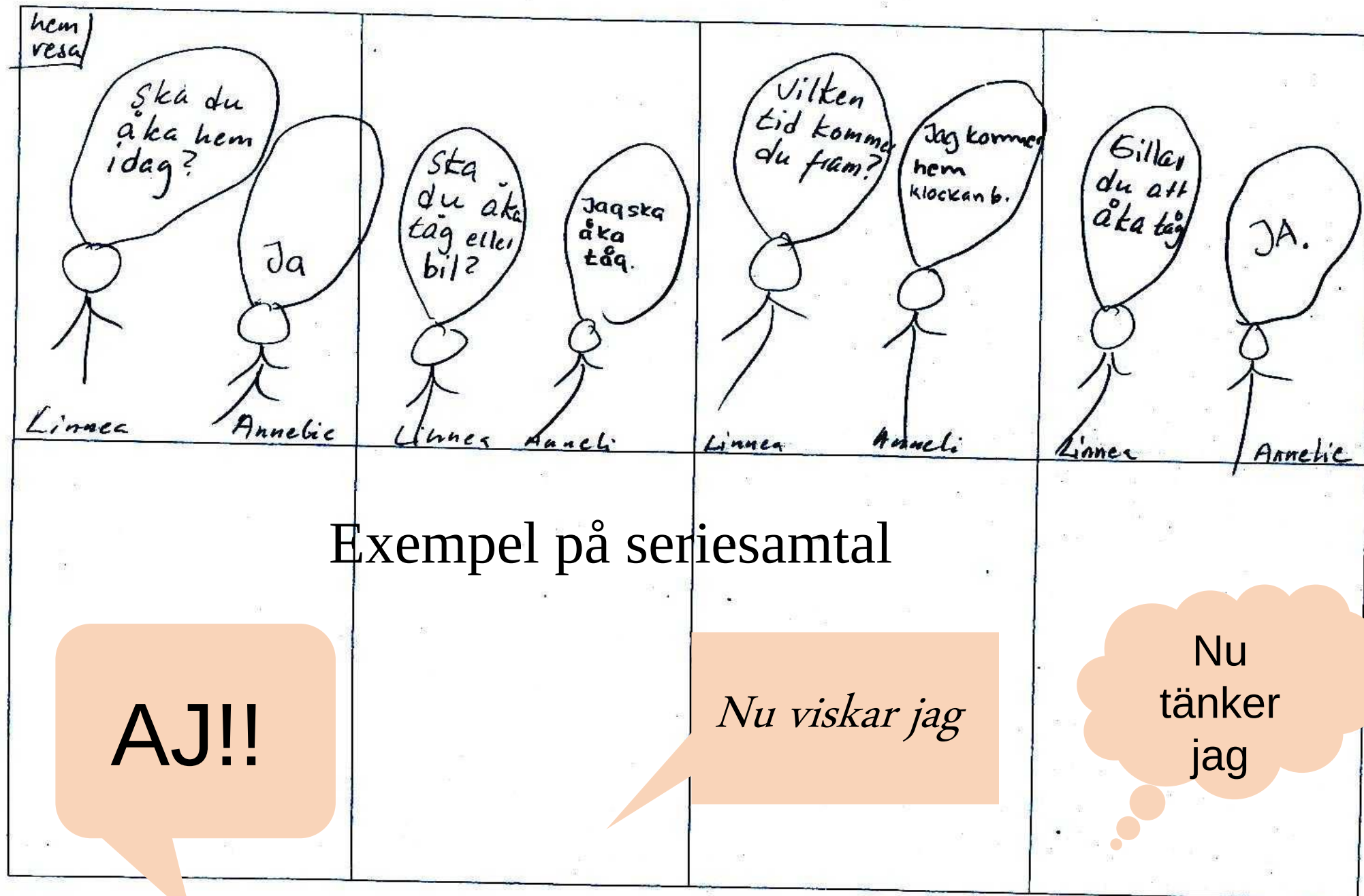
SERIESAMTAL

- Seriesamtal är alltid en interaktion mellan två eller flera personer.
- Seriesamtal görs tillsammans med personen och i anslutning till en händelse.
- Seriesamtal är oftast oplanerade. Det är situationen som avgör.
- Seriesamtal tydliggör sammanhanget i ett snabbt händelseförlopp – Vad föregick händelsen? Vad hände? Hur är det nu?

Jag har haft stor nytta av seriesamtal i mitt jobb som förskolelärare. Det har varit en bra metod att använda med barnen för att tydliggöra vad som hände och hur vi bör vara mot varandra.

- Seriesamtalet kan ge förslag på hur man kan göra istället.
- Seriesamtal kan göras från tidig ålder till vuxen.

Vad tycker du om att bada
i simhallen?

2
(vet inte)

Kan användas vid utvärdering av aktiviteter

T ex

Hur viktigt är det för dig att komma till skolan?

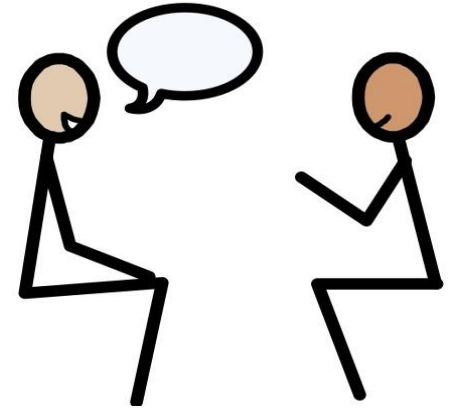
1 2 3 4 5

Vad tycker du om att åka buss?

Jobba två och två igen!

Utred nåt jobbigt som har hänt, någon konflikt, ett missförstånd eller någon förändring mot vanliga rutiner

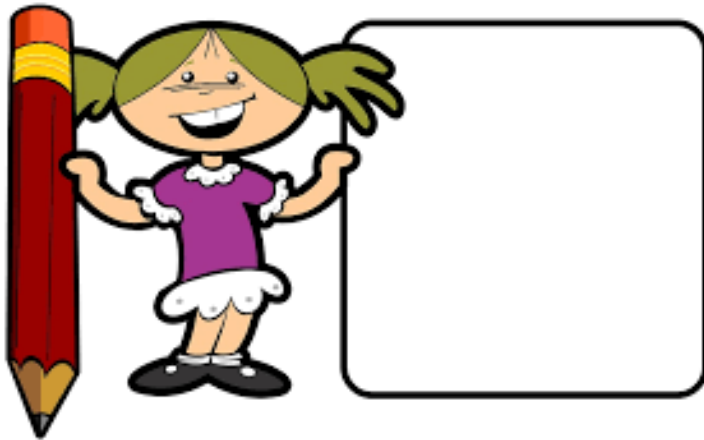

- * En ung man är jätteledsen- vad har hänt ?
- * Eva säger elaka saker till Anna ("Du är dum, du är ful")
- * Gunnar ville inte hänga med mig.
- * Jag är arg för att taxin inte kommer i tid

Eller förklara: Imorgon är det inte som vanligt, något annat händer

Ritprata och seriesamtal görs tillsammans med personen här & nu, som förberedelse inför något eller förklarande efteråt.

Social berättelse skrivs av nätverket och presenteras färdig för personen.

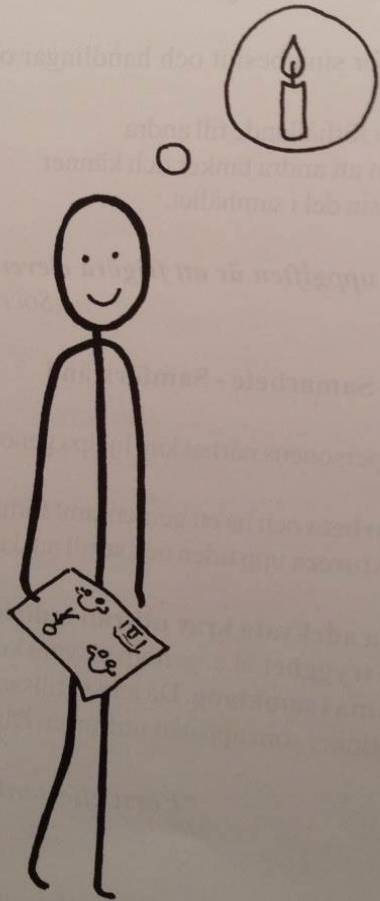
Att sluta vid nej

När någon säger stopp eller nej så måste jag lyssna och sluta med det jag gör.

"När jag samtidigt kan se kan jag bättre förstå"

Tonårspojke med Aspergers syndrom

Idag samtalar vi dagligen på detta sätt
(med ritprat, seriesamtal och sociala
berättelser).

Vi berättar vad vi förväntar oss av henne i
olika situationer, förbereder för nya
aktiviteter, rättar till gamla tråkigheter osv.

Vi har lyckats bryta många av hennes tvång
och hon är jätteglad över att slippa dessa
ångestladdade beteenden.

Ständigt utrustade med papper och penna är
vi beredda i alla lägen.

*"Det är Du och dina ritningar som hjälpt mig,
så att jag förstår mig själv och andra och
kan hantera mina problem".*

TILLGÅNG TILL FÄRDIGT MATERIAL

<https://www.habilitering.se/fakta-och-rad/visningsmiljo/>

[www.ordbilduppsala](http://www.ordbilduppsala.se)

www.bildstod.se

SYMBOLBRUKET- widgit online

http://symbolbruket.se/produkter/inprint3#tab_material

Varför sociala berättelser?

- Ett redskap och hjälpmedel för social förståelse och problemlösning
- Utarbetades av amerikanska pedagogen Carol Grey
- Ett verktyg som sätter problemsituationen i relation till önskvärt beteende

SOCIALA BERÄTTELSE

Kort berättelse som ska ge **ökad förståelse** för en situation eller ett begrepp.

Svarar på frågorna

vad som händer,

varför det händer och hur andra reagerar

hur man vill att det ska vara= alternativt beteende.

skrivs i **jag-form** och oftast i **presens (=nutid)**.

är alltid **individuella**.

skriv *oftast* och *sällan*, undvik *alltid*, *aldrig* och *inte*.

behöver personen **träna**.

Hur gör jag?

- Kan använda digitala eller ritade bilder, bara text eller båda delarna. Man kan också fotografera olika situationer och skriva text till.
- Med papper och penna som hjälpmedel kan man:
 - Logiskt bygga upp tankar
 - Konkretisera
 - Förtydliga situationer
 - Hantera förändringar
 - Öka självständigheten
 - Få chans till större social integration

Förutsättningar

- Att kunna läsa och/eller tolka bilder
- Ålder och utvecklingsnivå påverkar
- Den sociala berättelsen beskriver ett behov hos personen (**utifrån vad vi tycker...**)
- Den som skriver berättelsen ha kunskap om:
 - personens funktionshinder
 - specifik kunskap om personen till vilken berättelsen skrivs
 - ingående kännedom om situationen som berättelsen handlar om

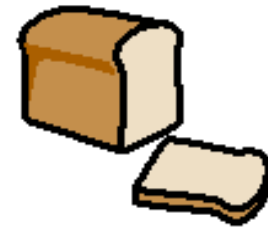
Jag heter Annika

pasta

kex

bröd

Jag tycker om pasta, kex och bröd

ont i magen

pasta

kex

bröd

Jag får ont i magen när jag äter vanlig pasta, vanliga kex och vanligt bröd

mår bra

pasta

kex

bröd

När jag äter min pasta, mina kex och mitt bröd mår min mage bra och jag är glad

Börja skriva

- Bestäm ämne
- Bestäm målet med berättelsen
- Ta reda på vad personen vet och tänker om ämnet
- Gör ett utkast
- Underrubriker
 - Bakgrund
 - Vad är det som händer?
 - Hur ska personen göra och vad händer då
 - Hur ska personen komma ihåg hur han ska göra

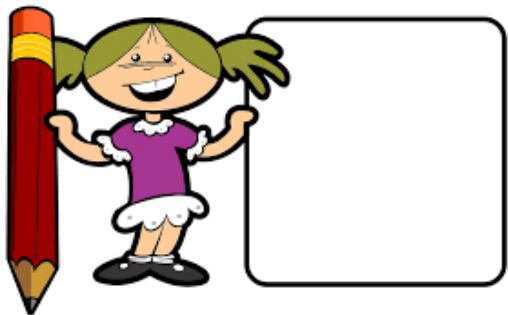
- Bearbeta meningarna, gärna bollplank med någon annan
- Sätt rubrik
- Läs upp texten för personen

Utformning

Skrivs i **jag**form och med barnets perspektiv i fokus

1. Beskrivande mening, ger en objektiv syn på situationen.
Vilka är med och vad gör de. Undvik ord som "aldrig",
"alltid".

"Ibland när jag sitter och jobbar får jag problem.

Det är när jag har svårt att förstå mina uppgifter. Då vill jag ha hjälp genast.

Arbetsledaren har många hon ska hjälpa.

Det är flera av mina kompisar som tycker det är svårt.

Hon hjälper dem."

2. **Perspektivmeningar**, ger de olika personernas perspektiv på situationen. Vad de ser, hör och tänker och hur de upplever situationen. Personens eget perspektiv skrivs i **jag**form.

"Jag blir arg.

Jag skriker och blir sur!

Jag vill att Anna ska komma och hjälpa mig.

NU! GENAST!

Kompisarna tycker att jag stör och bär mig konstigt åt.

De blir arga på mig.

ANNA blir arg, mina kompisar blir arga."

3. Direktiva meningar, meningar som ger ett handlings-alternativ.
Viktigt att de är positivt skrivna och inte ger order. Motiverar till
önskvärd reaktioner och förväntat beteende.

"Jag ska försöka lära mig att vänta.

Jag kan tänka: Anna kommer snart till mig.

Medan jag väntar kan jag ta fram papper och penna.

Jag kan rita eller skriva något i min bok.

Så gör mina kompisar också.

Jag ska försöka förstå att jag ska vänta.

Vänta gör mina kompisar också"

4. Kontrollmening, positiv mening som brukar avsluta berättelsen.

Gärna personens eget förslag. En hjälp för att komma ihåg och klara av situationen.

*"När jag kan vänta på min tur blir det roligare.
Kompisarna och ANNA gillar mig.
Jag blir glad istället för arg, ledsen och sur."*

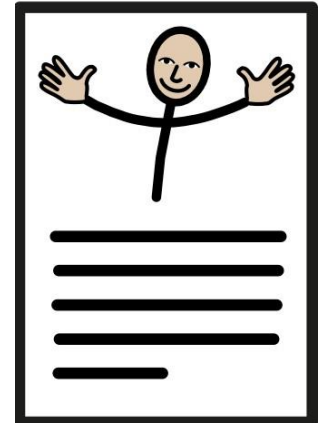

Hur kan jag göra när Frida läser saga

- **Bakgrund**
Jag heter Ingrid.
Jag går på St Olovsskolan i Köping.
Min fröken heter Frida.
- **Vad händer och (varför)**
(perspektivmening)
Ibland läser vi böcker.
Hon läser för mig och André och Mattias.
Jag tycker om att prata när Frida läser.
Då blir André och Mattias arga.
- **Vad kan jag göra**
(direktivmening)
Jag ska försöka vara tyst när Frida läser.
Då kan jag höra vad sagan handlar om.
- **Vad leder det till**
(kontrollmening)
Då blir lässtunden en mysig stund.

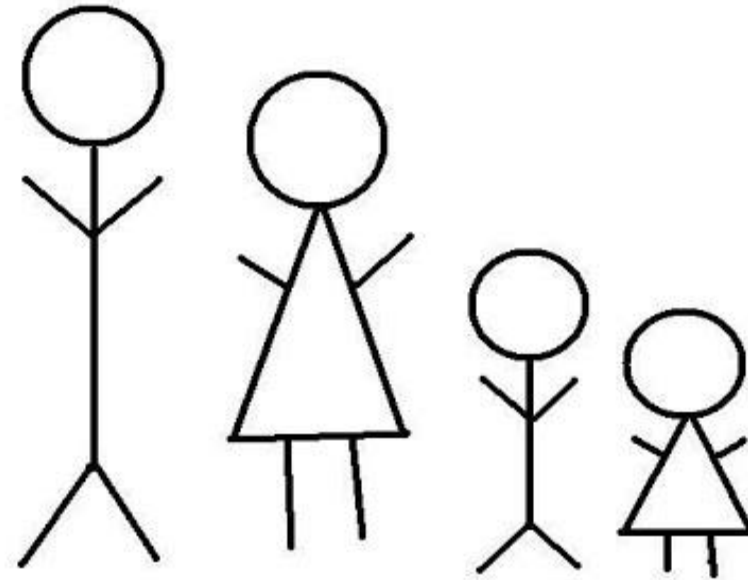
Presentation av den sociala berättelsen

- Presenteras för personen av en som har goda relationer till personen.
- I välkänd och lugn miljö
- Ge tillfälle till kommentarer och förklaring
- Finnas i många kopior för att finnas **tillgänglig i alla miljöer**
- Hållas aktiv
- Om berättelsen används aktivt och konsekvent under **en period (2-4 veckor)** utan påtagligt resultat måste den revideras.

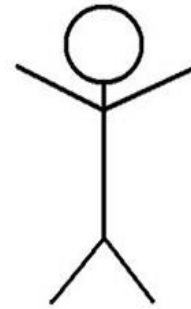

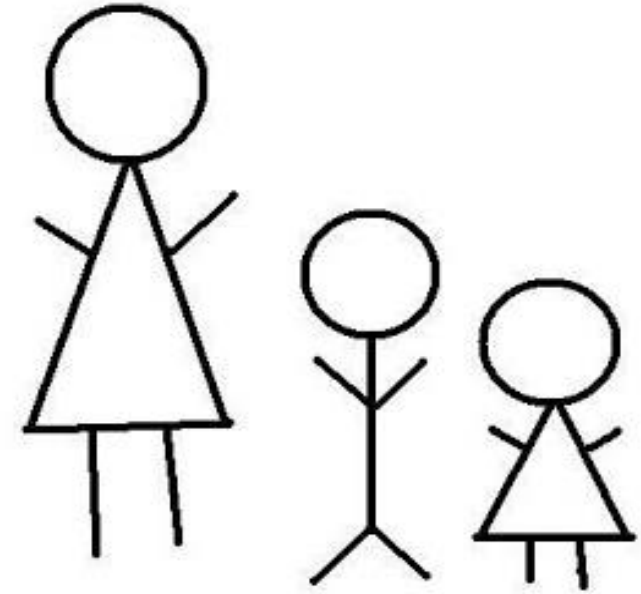
Exempel på social berättelse med bilder: Ändrade familjeförhållanden.

Jag heter Lisa. Jag bor tillsammans med min mamma Karin, min storebror Lukas och min lillasyster Lina. Hos oss bor även katterna Felix och Felicia.

Pappa Håkan och hunden Harry bodde hos oss förut.
Nu bor pappa Håkan och hunden Harry i en annan lägenhet.
Jag och Lina kommer att träffa pappa Håkan och hunden Harry
ändå.

Nu kommer mamma att lämna och hämta mig
och Lina på dagis.

Att använda lakan i sängen

Jag heter Helen och är 22 år.

Jag bor på Krokvägens gruppbostad.

Jag tycker om att sova utan lakan.

Andra brukar sova med lakan.

Lakan skyddar madrassen, så den håller sig ren och fräsch.

Madrasser är svåra att tvätta.

Jag behöver också sova med lakan.

Jag får hjälp med att byta lakan varje fredag.

Att tacka för en present

Jag heter Gustaf.

Jag fyller år 15 oktober.

Då får jag födelsedagspresenter.

Jag tycker om att få lego.

Får jag något jag inte tycker om, blir jag besviken.

Då är det svårt för mig att säga tack.

När jag får presenter ska jag försöka säga TACK.

Då blir den, som jag fick presenten av glad.

ATT SPELA MONOPOL

Jag heter Kalle.

Jag tycker om att spela monopol.

Jag vill alltid spela Monopol. Det tar ofta 2 timmar.

På vardagarna har inte mamma tid att spela Monopol.

Då blir jag sur.

På vardagarna har mamma tid att spela spel i 30 minuter.

Då kan vi spela spel som tar kortare tid,

som "fyra i rad", kinaschack, yatzy, UNO, svamp-memory.

Sen kan jag spela spel på datorn eller Ipad

i 1½ timme.

På helgen har vi mer tid och kan spela spel i 2 timmar och

då kan jag välja vad jag vill spela.

ATT BYTA KLÄDER

Jag heter Anna och är 9 år.

Jag har en rosa Adidas-tröja.

Jag tycker om att ha den på mig varje dag.

Kläder blir smutsiga när man har dem på sig.

I min familj har man på sig samma tröja i två dagar.

Jag kan ha på mig min rosa Adidas-tröja två skoldagar i veckan.

Sen behöver den tvättas.

Då tar jag på mig en annan tröja.

JAG VILL VARA MED PÅ HELA GYMPAN

Jag heter Pelle och är 15 år.

Jag har gympa tre gånger i veckan.

Jag glömmer ofta bort att ta med gympapåsen till skolan.

Då säger Fredrik att jag måste cykla hem på rasten och hämta påsen.

Det gör att jag kommer för sent till gympan.

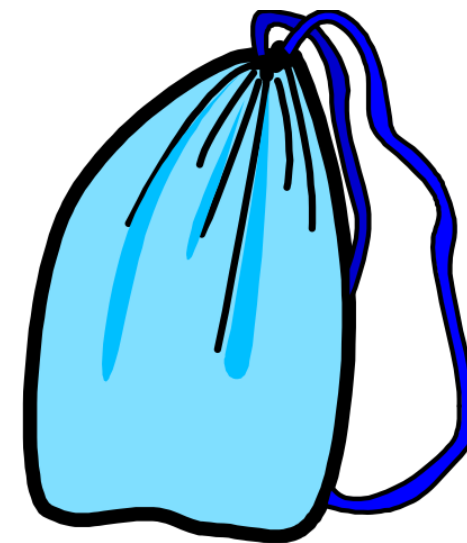
Jag vill vara med på hela gympan.

Jag vill ta med mig gympapåsen på morgonen.

Pappa och jag sätter upp en bild på gympapåsen på ytterdörren kvällen före gympan.

När jag ser bilden kommer jag ihåg att ta med påsen.

Då kan jag vara med på hela gympan.

Jag är sju år.

Jag har en storasyster som är 9 år.

Vi brukar vara med varandra.

Ibland blir vi irriterade på varandra.

Då låter min röst arg och gnällig.

Det låter otrevligt.

Det är ansträngande för rösten.

(Och jag sjunger ju i kör.....)

Mamma får ofta säga till.

Mamma och jag kommer överens om att ha en utmaning.

Vi ska införa att mamma gör ett tecken.

Tecknet påminner mig om att
använda min vanliga röst.

Sen kan jag själv använda tecknet.

Jag får en present som mamma och jag kommit överens om

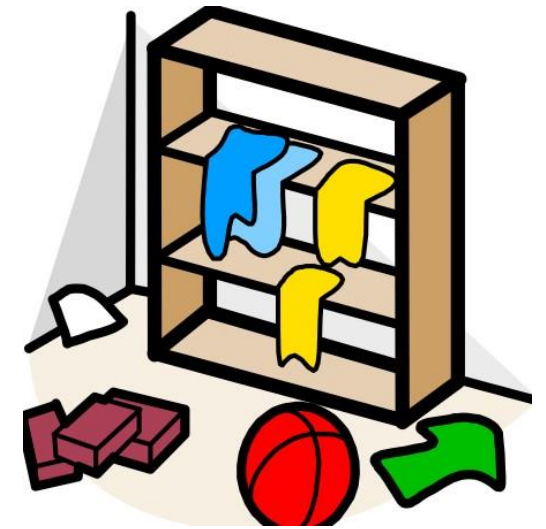
ATT STÄDA

Jag är 19 år och bor på en gruppbostad.
Jag har svårt med planering och struktur.

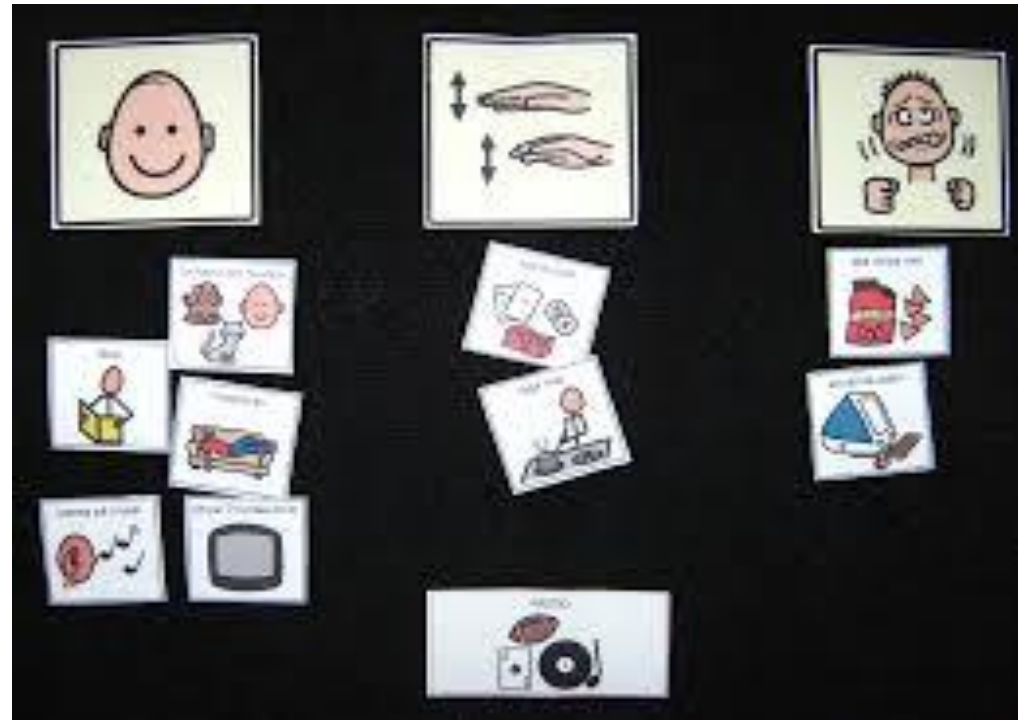
Jag tycker om att samla på saker, t ex kassar
I mitt rum ligger det saker på golvet.
Golv blir smutsiga.
Jag kan bli sjuk om det är smutsigt.
Det kan komma ohyra under sakerna.

Hela golvet i mitt rum behöver dammsugas en gång i veckan.

Jag vill vara frisk och ha struktur i mitt rum.

"Samtalsmatta"

En metod som gör det möjligt för personer i olika åldrar och med olika typer av kommunikativa och kognitiva svårigheter att uttrycka åsikter och delta i planering och beslutsfattande.

Om att prata om funktionsnedsättning i podden Funka olika

Att ha kunskap om funktionsnedsättningar underlättar livet för den som lever med en funktionsnedsättning. Kunskap är också en förutsättning för att få bra stöd och bemötande. Därför är det viktigt att prata om det. Podden Funka olika har träffat föräldrar, personer med egen diagnos, psykologer och rektorer för att ta reda på hur man gör det på ett bra sätt.

Lena Sorcini och Anna

Funka olika

Gäster med egen diagnos, närstående och andra experter delar med sig av tips och erfarenheter.

Podden hittar du på Spotify, Podbean, Podcaster och i andra poddappar.

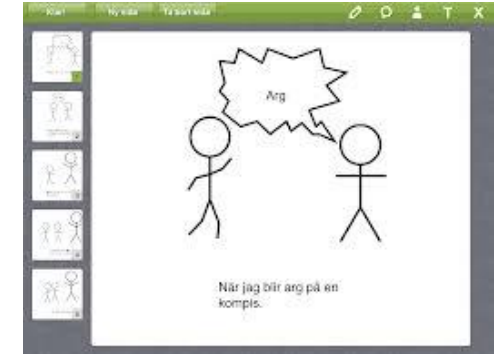
[Alla serier och avsnitt](#)

LITTERATURFÖRSLAG:

Andersson Birgitta. Vägledning.

Eget förlag; Birgitta Andersson AB

Andersson Birgitta. Sociala berättelser och seriesamtal. Eget förlag; Birgitta Andersson AB

Andersson Lena. Sociala berättelser och seriesamtal, Teori och praktik. Riksföreningen Autism. (2001)

Lundkvist Gunnel. När tålamodsburken rinner över. Specialpedagogiska skolmyndigheten(2004)

folkhälsan Resurscenter
kompetens - engagemang - utveckling

Kort om
*Sociala berättelser och
seriesamtal*

<http://www.folkhalsan.fi/PageFiles/44483/SOCIALA%20BER%C3%84TTELSER.pdf>

TACK FÖR MIG

